

Adatlap¹ témahirdetési javaslatához a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére

Témavezető1² Dr. Benkő Melinda

neve:

e-mail címe³: benko@urb.bme.hu

Témavezető2 Dr. Orbán Annamária

neve:

e-mail címe: aorban@eik.bme.hu

Téma címe: Kortárs társadalmi jelenségek és újítások hatása a városi lakhatásra és jól-létre
The role of contemporary social phenomena and innovation in urban housing and well-being

A **téma** rövid leírása⁴:

A kutatási téma kettős témavezetés (50-50%) esetén lehetővé teszi az interdiszciplináris megközelítést, az építészettudományon belüli településtudomány és regionális tudományokon belüli terület- és településfejlődés gazdasági és társadalmi folyamatai tudományág együttműködését.

A városi tér a társadalom lenyomata, ezért a kutatás napjaink társadalmi jelenségeinek, elsősorban a szociális gazdaság, társadalmi és kulturális innovációk, városi zöld, az önkéntes és közösségi tevékenységek hatásait elemzi a városi lakhatás formáin és a fizikai környezet jól-lét dimenzióin keresztül. Középpontban a társadalmi tőke a lakhatás városi környezetét alakító tényezői, illetve az ennek következtében létrejövő kortárs építészeti és városépítészeti megoldások vannak. A kutatás célja az alulról szerveződő térkeresés okainak és a térfoglalás, téralakítás lehetséges alternatíváinak, tervezési folyamatának és eredményeinek feltárása; kapcsolódás a városi

¹ Az adatlapot egy példányban kinyomtatva és aláírva a Szilárdságtani Tanszék titkárságára, elektronikus változatban pedig a Doktori Iskola titkárának (Kóródy Anna, korody@eik.bme.hu) kell eljuttatni. A témahirdetés elfogadása esetén az adatlap felkerül a Csonka Pál Doktori Iskola (<http://www.szt.bme.hu/index.php/oktatás/csonka-pál-doktori-iskola>), a témahirdetés rövid leírása pedig az Országos Doktori Tanács (<http://www.doktori.hu/>) honlapjára.

² A témahirdetés elfogadása automatikusan a témavezető akkreditációját is jelenti az azévi felvételi eljáráshoz.

³ Kérjük, olyan elérhetőséget adjon meg, ahová biztonsággal küldhetünk hivatalos értesítéseket.

⁴ A téma rövid leírása (szóközökkel) 1000-3000 leütés hosszú. A jelentkező hallgatókat bővebben tájékoztató változatot, (mely a téma fent megadott releváns nemzetközi irodalmára tételesen hivatkozik) kérjük a mellékletben megadni.

lakhatás elméletekhez esettanulmányok kvantitatív és kvalitatív összehasonlító vizsgálata által.

Főbb kérdések: Hogyan és hol lehet az egyre sűrűbb, környezeti kihívásokkal küzdő, fizikai és társadalmi értelemben egyaránt – sokszor – igen nyomasztó és egészségtelen (nagy)városi környezetben megnyugvást, társaságot, közösséget vagy akár "boldogságot" találni? Milyen társadalmi-kulturális innovációkkal lehet a városokat jövőtudatosabban tervezni, élhetőbbé, fenntarthatóvá, szerethetővé tenni? Milyen új nagyvárosi lakhatási formák jelentek meg az elmúlt években és ezek építészeti, környezetalakítási és közösségi megoldásai hogy viszonyulnak a közvetlen és a tágabb épített és társadalmi környezethez, a városi jól-léthez? Meghatározható-e egyedi jellegzetességek a közép európai nagyvárosok lakhatási trendjeiben?

The city – as a laboratory - represents the whole society. Therefore the aim of this interdisciplinary research (architecture: urban design and planning / regional studies: economic and social process of urban development) is to find and analyse those contemporary socio-economic fields and factors – such as social economy, socio-cultural innovations, urban green, bottom-up civil and community development initiatives - which have a particular effect on urban housing and urban well-being in general. A special attention is paid to social relations and social capital, effecting the present and future physical conditions of urban housing. Our aim is to explore the motivations of bottom-up initiatives and potential alternatives of spatial occupation and to describe, explain the project process and the architectural and urban results with the help of quantitative and qualitative comparative research methodologies related to the contemporary international literature. On the other hand, modern cities have become quite stressful, many times unhealthy living habitat both in a physical and metaphysical sense with their crowdedness, densely built areas full of 'unnatural' materials, polluted air, unbearable traffic and noises of urban way of life. In such circumstances citizens can become depressed, antisocial, unhappy and less satisfied with their whole life even if materially they are much better than their ancestors. Therefore we would like to find those 'healing solutions', socio-cultural innovations, innovative architectural and housing forms, etc. which make our cities more sustainable, the citizens more satisfied with their life, that is happy.

A **téma** meghatározó irodalma¹:

- Cameron J., Odendaal N. & Todes A. (2004). Integrated Area Development Projects: Working Towards Innovation and Sustainability, *Urban Forum*, 15 (4), 311-339.
- Deakin M. & Allwinkle S. (2007). Urban Regeneration and Sustainable Communities: The Role of Networks, Innovation, and Creativity in Building Successful Partnerships, *Journal of Urban Technology*, 14 (1), 77-91.
- DeFilippis, J. & Saegert, S. (Ed.) (2012). *The Community Development Reader*. New York: Routledge.
- Gerometta, J., Haussermann, H. and Longo, G. (2005). Social Innovation and Civil Society in Urban Governance: Strategies for an Inclusive City, *Urban Studies*, 42 (11), 2007-2021.

- MacKerron, G. & Mourato, S. (2013). Happiness is greater in natural environments. *Global Environmental Change* 23, 992-1000.
- Montaner, J. M., Muxi, Z. & Falagán, D.H. (2011). *Tools for Inhabiting the Present: Housing in the 21st century*. Barcelona: UPC.
- Moulaert, F. and Ailenei, O. (2005). Social Economy, Third Sector and Solidarity Relations: A Conceptual Synthesis from History to Present, *Urban Studies*, 42 (11), 2037-2053.
- Pisano, U., Lange, L. and Berger, G. (2015). Social Innovation in Europe. An Overview of the Concept of Social Innovation in the Context of European Initiatives and Practices, in *ESDN Quarterly Report*, No.36, 3-25, Vienna: ESDN.
- Sanoff, H. (2000). *Community Participation Methods in Design and Planning*. New York: Wiley
- Sennett, R. (2016). *Building and Dwelling: Ethics for the City*. London: Penguin

A **téma** hazai és nemzetközi folyóiratai⁵:

- Architektúra & Urbanizmus / WoS, Scopus
- Építés-, Építészettudomány / Scopus
- Utóirat, az Régi-Új Magyar Építőművészet Melléklete
- Journal of Place Management and Development / Scopus
- Periodica Politechnica Architecture
- Community Development Journal, Oxford University Press / WoS, Scopus
- Indian Journal of Social Work / Scopus
- Corvinus Journal of Sociology and Social Policy/ WoS ESCI, Scopus
- Századvég
- Society and Economy / Scopus

A **témavezető**1 fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Benkő, M. Balla, R. & Hory, G. (2018). Participatory Place-making in the Renewal of Post-Communist Large Prefabricated Housing Estates: Újpalota Case Study, Budapest. *Journal of Place Management and Development*, 11(3) / befogadva
- Benkő, M. (2017). Újraértelmezendő fenntarthatóság. A négy pillér. *Utóirat: A Régi-Új Magyar Építőművészet melléklete*, 17(93). 74-77.
- Benkő, M. & Balla, R. (2016). Fundamentum – a paneles lakóépületek földszintje. *Építés- Építészettudomány*, 44(3-4), 317-332.
- Benkő, M. (2012). Evaluating Factors in the Image of Housing Estates. *Periodica Politechnica Architecture*, 43(1), 33-36.
- Benkő, M. (2011). Budapest Urban Blocks and their Sustainability. *Architektúra & Urbanizmus*, 45(3-4), 188-201.

⁵ Minimum 5, maximum 10 folyóirat megadását kérjük, melyek között feltétlenül szerepelnie kell a PhD fokozatszerzés szempontjából elengedhetetlen (Scopus és/vagy Sci illetve Iconda minősítésű idegen nyelvű folyóiratoknak is. Kérjük, ezeket a periodikákat a felsorolásban jelöljék meg.

A **témavezető2** fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Gupta, G.S. & Orban, A. (2018). „Water is life, life is water”: (Un)sustainable use and management of water in the 21st century, *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy (CJSSP)* (ISSN: 2061-5558) (eISSN: 2062-087X) (paper accepted, under publication. 25 p.)
- Orban, A. (2017). Building smart communities in the Hungarian social economy. *Community Development Journal*, Oxford University Press, 52(4), 668-684.
- Orban, A. (2017). The Role of Social and Cultural Innovation in the Socioeconomic Development of Hungarian Roma Communities, *Indian Journal of Social Work (IJSW)* (ISSN:0019-5634) 78(1), 43-60.
- Orbán, A. (2015). Társadalmi tőke, társadalmi innováció, szociális gazdaság, *Századvég* (ISSN: 0237-5206) 78:(4), 125-146.
- Orbán, A. (2005). Institutionalization of sustainable development. Theory and practice. A critical approach.” *Society and Economy*, 27(2), 263–286.

A **témavezető1** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Hory, G. & Benkő, M. (2017). Migrant Crisis Urban Space: Analysis of the Spatial Evolution of an Informal Transit Camp at Budapest Keleti Railway Station. *Architektúra & Urbanizmus*, 51(3-4), 180-197.
- Benkő, M. & Germán, T. (2016). Crime Prevention Aspects of Public Space Renewal in Budapest. *Journal of Place Management and Development*, 9(2), 191-209.
- Benkő, M. (2016). Budapest’s Large Prefab Housing Estates: Urban Values of Yesterday, Today and Tomorrow. *Journal of Hungarian Studies*, 29(1-2), 21-36.
- Benkő, M. (2011). Budapest Urban Blocks and their Sustainability. *Architektúra & Urbanizmus*, 45(3-4), 188-201.
- Benkő, M. & Fonyódi, M. (2009) „Glocal city – kortárs európai városépítészet”, Terc Kiadó, Budapest - 224 o. (ISBN 978 963 9535 48 0)

A **témavezető2** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Orban, A. (2017). Building smart communities in the Hungarian social economy. *Community Development Journal*, Oxford University Press, Vol.52 No.4, October 2017, 668-684
- Orban, A. (2012). Cooperation and Trust in Urban Residential Communities. In *Urban Social Capital: Civil Society and City Life*, Lewandowski, J.(ed), Ashgate Publishing
- Orban, A. & Szanto, Z. (2012). The European Energy Policy from an Intra-European Solidarity Point of View”. In *Reinventing Social Solidarity Across Europe*, Ellison, M. (ed), The Policy Press , 2012
- Karunanithi, G. & Orban, A. & Szanto, Z. (2010). Social Capital, A Conceptual Framework, In Karunanithi, G. and Ramakrishnan, M. (eds), *Social Capital and Social Resource: Concept and Reality*, Manonmaniam Sundaranar University Publication Division, Tirunelveli
- Orban, A. (2006). *Community action for collective goods. An interdisciplinary approach to the internal and external solutions to collective action problems.* Budapest, Akadémiai Kiadó

A **témavezető1** eddigi doktoranduszai⁶:

(név/felvétel éve/abszolutórium megszerzésének éve/PhD fokozat éve)

- Dr. Kádár Bálint / 2008 / 2011 / 2015
- Germán Tibor / 2011 / 2014
- Hory Gergely / 2014 / 2017
- Balla Regina / 2016

A **témavezető2** eddigi doktoranduszai:

(név/felvétel éve/abszolutórium megszerzésének éve/PhD fokozat éve)

- Komolafe Magdolna / 2015 (BME GTK GSZDI)

Melléklet: a téma bővebb leírása

Budapest, 2018.02.28.

Témavezető1 aláírása

Témavezető2 aláírása

⁶ Kérjük, a témavezetési tevékenységre vonatkozó adatokat abban az esetben is adja meg, ha témavezetőként a DI már korábban akkreditálta.

Témavezető1: Dr. Benkő Melinda (építész-urbanista)

e-mail címe: benko@urb.bme.hu

Témavezető2: Dr. Orbán annamária (közgazdász-politológus)

e-mail címe: aorban@eik.bme.hu

Téma címe: Kortárs társadalmi jelenségek és újítások hatása a városi lakhatásra és jól-létre

témaleírás

A kutatási téma kettős témavezetés (50-50%) esetén lehetővé teszi az interdiszciplináris megközelítést, az építészettudományon belüli településtudomány és regionális tudományokon belüli terület- és településfejlődés gazdasági és társadalmi folyamatai tudományág együttműködését.

A városi tér a társadalom lenyomata, ezért a kutatás napjaink társadalmi jelenségeinek, elsősorban a szociális gazdaság, társadalmi és kulturális innovációk, városi zöld, az önkéntes és közösségi tevékenységek hatásait elemzi a városi lakhatás formáin és a fizikai környezet jól-lét¹ dimenzióin keresztül. Középpontban a társadalmi tőke² a lakhatás városi környezetét alakító tényezői, illetve az ennek következtében létrejövő kortárs építészeti és városépítészeti megoldások vannak. A kutatás célja az alulról szerveződő térkeresés okainak és a térfoglalás, téralakítás lehetséges alternatíváinak, tervezési folyamatának és eredményeinek feltárása; kapcsolódás a városi lakhatás elméletekhez esettanulmányok kvantitatív és kvalitatív összehasonlító vizsgálata által.

Főbb kérdések: Hogyan és hol lehet az egyre sűrűbb, környezeti kihívásokkal küzdő, fizikai és társadalmi értelemben egyaránt – sokszor – igen nyomasztó és egészségtelen (nagy)városi környezetben megnyugvást, társaságot, közösséget vagy akár "boldogságot" találni? Milyen társadalmi-kulturális innovációkkal lehet a városokat jövőtudatosabban tervezni, élhetőbbé, fenntarthatóvá, szerethetővé tenni?³ Milyen új nagyvárosi lakhatási formák jelentek meg az elmúlt

¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report>

² Orbán, A. (2012). Cooperation and Trust in Urban Residential Communities. In Urban Social Capital: Civil Society and City Life, Lewandowski, J.(ed), Ashgate Publishing

³ Benkő, M. & Fonyódi, M. (2009) „Glocal city – kortárs európai városépítészeti”, Terc Kiadó, Budapest - 224 o. (ISBN 978 963 9535 48 0)

Orbán, A. (2006). *Community action for collective goods. An interdisciplinary approach to the internal and external solutions to collective action problems. The case of Hungarian condominiums.* Budapest, Akadémiai Kiadó

években és ezek építészeti, környezetalakítási és közösségi megoldásai hogy viszonyulnak a közvetlen és a tágabb épített és társadalmi környezethez, a városi jól-léthez? Meghatározhatók-e egyedi jellegzetességek a közép európai nagyvárosok lakhatási trendjeiben?

A város egyfajta „piac és csere” helyszíne, ahol anyagi és szellemi termékek, szolgáltatások, gondolatok, tudás és ötletek cserélnek gazdát. Ugyanakkor a város a társadalmi együttélés és „kísérletezés” laboratóriuma, mondhatni konyhája: amit itt „jól kifőznek” – és „ízlik” is – azt valószínűleg nagyobb társadalmi léptékben és meg lehet valósítani. Vagyis a város a folytonos kísérletezés, megújulás és újítások színtere⁴. Kutatásink szempontjából pedig kiemelten fontosak a társadalmi-kulturális innovációk, mert ezek híján az emberi közösségek nem tudnák a felmerült – kisebb és nagyobb - problémáikat megoldani, amelyek előbb-utóbb - bármilyen magas szintű is a technikai kivitelezés, gazdag a közösség -, a város, vagy egy egész kultúra és civilizáció végét jelentheti⁵.

Bár az elmúlt években egyre élénkebb a társadalmi innovációk kutatása, azok értelmezése, szerepe a regionális és városfejlesztésben⁶, saját – egyetemi - tapasztalataink alapján is elmondhatjuk, hogy még mindig létezik némi „technikai/műszaki” elfogultság, ha innovációról beszélünk, különösen a városfejlesztések (pl. smart city/okos város) és város rehabilitációk terén. Miközben számos nemzetközi, köztük Kelet-Közép-Európai, sőt magyar példa is bizonyítja kiemelt szerepüket az integrált, jövőtudatos (fenntartható), élhető városok kialakításában⁷.

A lakófejlesztések többsége napjainkban is a modernista elvek szerint a későbbi lakók érdekében, de nélkülük épül.⁸ Hogyan vonhatók be a tervezésbe és a fenntartásba a lakók? Mi a viszonya a részvételi tervezésnek a helyhez és a léptékhez? Vagy hogyan tervezhető lakók nélkül házak, amik képesek alkalmazkodni a változó lakhatási igényekhez? A városi életminőség, a jól-lét hogy viszonyul a lakáshoz, a házhoz?⁹

⁴ Landry, C. (2000). *The Creative City. A Toolkit for Urban Innovators*, London: Earthscan.

⁵ Gupta, G.S. & Orban, A. (2018). „Water is life, life is water”: (Un)sustainable use and management of water in the 21st century, *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy (CJSSP)* (ISSN: 2061-5558) (eISSN: 2062-087X) (paper accepted, under publication. 25 p.)

⁶ Cameron J., Odendaal N. & Todes A. (2004). Integrated Area Development Projects: Working Towards Innovation and Sustainability, *Urban Forum*, 15 (4), 311-339.

Deakin, M., & Allwinkle, S. (2007). Urban Regeneration and Sustainable Communities: The Role of Networks, Innovation, and Creativity in Building Successful Partnerships. *Journal of Urban Technology*, 14 (1), 77-91.

MacCallum, D., Moolaert, F., Hillier, J. & Vicari Haddock, S. (2009). *Social Innovation and territorial development*, Surrey: Ashgate.

⁷ Orban, A. (2017). Building smart communities in the Hungarian social economy. *Community Development Journal*, Oxford University Press, Vol.52 No.4, October 2017, 668-684

Orbán, A. (2015). Társadalmi tőke, társadalmi innováció, szociális gazdaság, *Századvég* (ISSN: 0237-5206) 78: (4) pp. 125-146.

⁸ Benkő, M. (2016). Budapest's Large Prefab Housing Estates: Urban Values of Yesterday, Today and Tomorrow. *Journal of Hungarian Studies*, 29(1-2), 21-36.

⁹ Alexander, Ch., Ishikawa, S. & Silverstein, M. (1977): *A Pattern Language*, Oxford university Press, New York

Sennett, R. (2016). *Building and Dwelling: Ethics for the City*. London: Penguin

A kutatás Európa központú, és a 20. század modernista lakhatási megoldásait, elsősorban a tömeges lakásépítést követő, azok problémáiból tanuló, de akár értékeit továbbbéltető új lakóterület fejlesztéseket és megújításokat vizsgál. Olyanokat, melyek háttérben van társadalmi innováció. A fizikai, környezeti (természeti / épített) és társadalmi dimenziókat együtt kezeli¹⁰. Városi léptéke a városrész és a tömb¹¹, építészeti léptéke a telek, a ház és a lakás. Társadalmi léptékei a lakó, a család, a lakóközösség, a szomszédság. A kérdések háttérben az egyik legfontosabb a határzónák kezelése, magán – közösségi – nyilvános között, a külső és belső tér között, a természetes és a mesterséges között.¹² Kapcsolódik a Közép-Európában egyre fontosabbá váló kérdéskörhöz, a „város mindenkié” kutatásokhoz, ahol az idősödő város, az akadálymentesítés, a biztonság, a vitalitás, a sűrűség, stb. mind olyan urbanisztikai téma, melyben város és épület határa, a magán és nyilvános határa lényeges kutatási, tervezési és működtetési terület. A társadalmi innovációkra épülő lakhatási megoldások ezen a területen is figyelemreméltó változásokat eredményeznek. Kiemelten fontos tényező a városi jól-lét és „boldogság” szempontjából a „városi zöld”-del kapcsolatos innovációk felkutatása és bemutatása is.¹³

A kutatási téma aktualitása és a témavezetők tevékenysége lehetővé teszi, hogy a doktorandusz munkája kapcsolódjon az oktatáshoz és a folyamatban lévő tanszéki¹⁴, hazai és nemzetközi kutatásokhoz, illetve új kutatási pályázatok előkészítéséhez. A doktorandusz képzés egyben a BME oktatási utánpótlás nevelését is jelenti, így a lakhatás téma későbbi szakértője remélhetőleg az oktatásban is majd alkalmazhatja megszerzett tudását.

Budapest, 2018.02.28.

Témavezetők

¹⁰ Gehl, J. (2011): *Life between buildings – using public space*, IslandPress, Washington

¹¹ Benkő, M. (2011). Budapest Urban Blocks and their Sustainability. *Architektúra & Urbanizmus*, 45(3-4), 188-201.

¹² Benkő, M. (2005): *Külső és belső tér közti átmenetek*, PhD értekezés, BME

¹³ Nisbet, E.K. et al. 2011. Happiness is in our nature: Exploring nature relatedness as a contributor to subjective well-being. *Journal of Happiness Studies* 12 (2011), pp.303-322.

¹⁴ Például kapcsolódhat Balla Regina városforma és fenntarthatóság című doktori kutatásához, vagy Duna-menti városok esettanulmányain keresztül a DANuRB Interreg projekthez.